GIERZWALUWBESCHERMING - NEDERLAND

jaargang 11
november 2012
nummer 2

GIERZWALUWEN

Bulletin

Gierzwaluwen Bulletin - jaargang 11, nummer 2 November 2012

Gierzwaluwen Bulletin is het informatieblad van de vereniging Gierzwaluwbescherming - Nederland (GBN)
en verschijnt 2 maal per jaar voor leden en donateurs.
Overname van artikelen en illustraties in overleg met de redactie.

Redactie
Marleen Andriessen, Margriet de Hooge, Marjo van der Lelie, Gerard Schuitemaker

Vormgeving
Fred van der Lelie

Redactieadres/ kopij/ losse nummers
Marjo van der Lelie, P.J. Troelstralaan 44, 3818 KT Amersfoort
Tel.: (033) 46136 30. E-mail: redactie@gierzwaluwbescherming.nl

Sluitingsdata kopij
Voorjaarsnummer 15 april ; najaarsnummer 15 oktober

Secretariaat
Trudy du Chattel, Buitenzorg 18, 1181 PB Amstelveen
Tel.: (020) 645 11 30. E-mail: secretaris@gierzwaluwbescherming.nl

Leden-/donateursadministratie
Jaap Jonker, Fideliolaan 78, 1183 PN Amstelveen
Tel.: (020) 645 52 07. E-mail: penningmeester@gierzwaluwbescherming.nl

Lidmaatschap / donatie
Contributie per kalenderjaar € 10,- op girorekening nr. 9145004 t.n.v. Gierzwaluwbescherming - Nederland te Amstelveen, onder vermelding van: 'lidmaatschap 2013' (of: 'donatie 2013).
Opzeggingen dienen in het lopende verenigingsjaar schriftelijk of per email te geschieden bij de penningmeester Jaap Jonker.
Donateurs graag vermelden of zij het Gierzwaluwen Bulletin willen ontvangen, al dan niet digitaal.

Internet: http://www.gierzwaluwbescherming.nl

ISSN: 1569-3635

Inhoud

Van de voorzitter	3
Concept verslag ALV 2012	3
Verslag middagdeel Landelijke dag	4
De Gierzwaluw in het MUS-project	5
Geolocators onthullen trekroutes	7
Omgevingsvergunning versus natuur	7
Regionieuws	8
Korte berichten	14
Mededelingen / oproepen	15
Lid worden	15
Vertegenwoordigers	15
Kunst en vliegwerk	16

Redactioneel

Na gemiddeld een frisse maand juni, begonnen op 2 juli 2012 de dolle dwazen dagen van de gierzwaluwen. Het was heerlijk weer en ook de niet broeders zijn ook gearriveerd. Dagenlang hebben we ´s ochtends en ´s avonds kunnen genieten van de acrobatische vluchten van zoekers. Het ene moment vlogen ze in een grote groep al schreeuwend tussen de huizen door en het andere moment was ieder voor zich hoog in de lucht aan het fourageren. Ineens, alsof er een fluitsignaal werd gegeven verzamelde alle vogels zich weer tot een compacte schreeuwde groep.
Nu dit Bulletin weer gevuld wordt met berichten van het afgelopen gierzwaluwenseizoen zijn de vogels al maanden in hun overwinteringgebieden. Terwijl wij mensen ons tegoed gaan doen aan speculaas, pepernoten, Kerstdis en champagne, doen onze gevederde vrienden zich, samen met andere zwaluwen, tegoed aan insecten die zich laten meevoeren door de tropische winden. Hopelijk overleven ze de vele gevaren die zich kunnen voordoen tijdens de terugreis naar Nederland. Eind april kunnen wij weer met volle teugen genieten van onze zomervogels.
De redactie en het bestuur wenst u allen hele fijne feestdagen en een gelukkig 2013 toe!

Bij: De voorplaat

Elwin van der Kolk brengt een groot deel van zijn jeugd door met vogels kijken en vogels tekenen. Nu doet hij nog precies hetzelfde, al zijn de kleurpotloden ingeruild voor acrylverf.
Zijn productie ligt op ongeveer vijftien schilderijen per jaar, waarbij het niet zijn uitgangspunt is iets precies zo vast te leggen zoals hij het gezien heeft. De laatste jaren is Elwin zelfs wat losser gaan schilderen, minder gedetailleerd.

Bij: Kunst en vliegwerk

De naam van dit schilderij is parende gierzwaluwen. Agnes Frijlink is beeldend kunstenares uit Zwolle. Ze maakt tekeningen in (kleur) inkt en aquarel.Vogels zijn een terug kerend motief in haar werk. Ze is in haar vrije tijd ornitholoog.
Het is geschilderd met acryl op doek. De afmeting van het schilderij is 80 x 110 cm.
Evert Pellenkoft attendeerde de redactie op haar werk.

Van de voorzitter

En dan dacht ik nog wel dat ik vooral in het zomerseizoen met gierzwaluwen bezig was. Na mijn benoeming tot voorzitter van GBN afgelopen juni (waarvoor dank, ik vind het een eer), zijn weliswaar de gierzwaluwen vertrokken, maar is het werk als voorzitter van GBN erbij gekomen. Inmiddels hebben we als bestuur alweer twee bestuursvergaderingen gehad. Er speelt van alles: vragen van kritische leden, de reorganisatie van de financiën, het camera-project, MUS-tellingen, de Natuurwet, verbetering van de website, tentoonstellingsmateriaal, ideeën voor een nieuwsbrief, advies aan woningbouwcorporaties, enz. En natuurlijk zijn er nog de gierzwaluwen zelf die op de ene plaats niet in nestkasten willen broeden, op een andere plaats juist wel of in nestkasten gaan zitten die eigenlijk helemaal niet voor hen zijn opgehangen. Hierover kunt u lezen in dit Bulletin en in de bijgevoegde Nieuwsbrief.
Het bestuur heeft besloten om het komend jaar een nieuwsbrief uit te geven. De eerste editie geven we uit op papier en vindt u bij dit Bulletin. De editie van mei volgend jaar is ook op papier en zal alle stukken voor de ALV bevatten. Tussendoor sturen we de nieuwsbrief per email naar alle leden waar we een recent e-mailadres van hebben. We willen met de Nieuwsbrief niet het Bulletin vervangen. Voor de Nieuwsbrief denken we aan aankondigingen van evenementen, oproepen van en voor leden, korte mededelingen en berichten uit het bestuur. Op deze manier willen we het mogelijk maken dat zaken die op korte termijn spelen bekend worden bij diegene die er belangstelling voor heeft, en dat het voor u als lid/donateur duidelijker wordt waar het bestuur zoal mee bezig is. Reacties en inbreng van leden daarop juichen wij van harte toe. Op de ALV van volgend jaar zullen we de nieuwsbrief evalueren.
De winter is bij mij traditioneel ook het seizoen van het plannen maken voor volgend jaar. En om te zien of er aan mijn huis (met 8 nestruimtes voor gierzwaluwen en dit jaar 6 paartjes, 5 broedsels en 11 uitgevlogen jongen) nog ruimte is voor een paar extra nestkasten. Vast wel, de nok is nog leeg. Ook is er nog een wijkcomité in Bilthoven (wijk Vogelenzang, what's in a name) die graag meer gierzwaluwen in de wijk zouden willen zien. Een mooi initiatief dat navolging verdient. Zo komen we de winter wel weer door, in blijde verwachting van de eerste gierzwaluwen in het nieuwe voorjaar.

Rick Wortelboer

Concept verslag ALV 2012

Trudy du Chattel, secretaris; foto's Hans van Paddenburgh

De Algemene ledenvergadering 2012 vond plaats op zaterdag 16 juni in het gebouw van de Henricus parochie in Amersfoort.
Aanwezig: bestuursleden Eline Lauret, Jaap Jonker, Rick Wortelboer, Trudy du Chattel en 39 leden en ca. 10 introducés (volgens presentielijst).
Afwezig: bestuurslid Marleen Andriessen en 13 leden (volgens lijst afmeldingen).

1. Opening en vaststellen van de agenda
De voorzitter Eline Lauret opent de vergadering om 10.30 uur. Zij is verheugd over de grote opkomst. Er zijn geen aanvullingen of wijzigingen in de agenda.

2. Ingekomen stukken en mededelingen
Marleen Andriessen, bestuurslid Advies, moet vandaag helaas verstek laten gaan vanwege ziekte.

3. Vaststellen concept verslag ALV 2011
Er zijn geen op- en aanmerkingen. Het verslag wordt door de vergadering goedgekeurd met dank aan de verslaglegger, Trudy du Chattel.

4. Jaarverslag 2011
Een lid vraagt naar een nadere specificatie van de door GBN gegeven adviezen: het gaat bijvoorbeeld om beschermingsmaatregelen, hoe te handelen bij renovaties, wat te doen met uit het nest gevallen jongen, optreden in probleemsituaties. Tom Westeneng licht het aantal bezoekers aan de website nader toe: in de voorjaarsmaanden zijn er gemiddeld 160 bezoekers per dag, maar ook in de winter wordt de site goed bezocht. Het jaarverslag wordt verder zonder wijzigingen goedgekeurd met dank aan de verslaglegger, Trudy du Chattel.

5. Financieel overzicht 2011 en verslag kascommissie 2011
De penningmeester, Jaap Jonker, licht het financieel overzicht 2011 toe.
De kascommissie verklaart in de persoon van Paul van Houten dat de cijfers een getrouw beeld geven van de resultaten van 2011 en de financiële positie op 31 december 2011. De kascommissie heeft het financiële jaarverslag voor akkoord getekend. De vergadering verleent decharge.

6. Verkiezing kascommissie 2012
Paul van Houten is aftredend kascommissielid. Huguette Kneuvels en Leen de Niet worden door de vergadering benoemd tot leden van de kascommissie 2012. Wietske Kingsma is reserve kascommissielid.

7. Bestuursmutaties

Eline Lauret heeft aangegeven vanwege zeer drukke werkzaamheden af te willen treden als voorzitter. Op voorstel van het bestuur wordt door de vergadering als nieuwe voorzitter benoemd Rick Wortelboer. Als gevolg daarvan treedt Rick af als bestuurslid Onderzoek. Hans Willemsen wordt benoemd tot

algemeen bestuurslid. Zijn expertise ligt vooral op het gebied van bouwtechnische zaken. Hij zorgt als zodanig voor een waardevolle aanvulling op de deskundigheid van het bestuur. De nieuwe voorzitter Rick Wortelboer bedankt Eline voor haar inzet en toewijding aan de vereniging. Eline ontvangt een prachtige bos bloemen en een paar cadeautjes.

Het nieuwe bestuur

• Plannen van het bestuur:

De kascommissie heeft er opnieuw op aangedrongen dat de financiële administratie van de vereniging wordt geautomatiseerd. Daar zal in het komende jaar werk van worden gemaakt.

• Het cameraproject wordt uiteraard in het komende jaar voortgezet.

• Er zijn ontwikkelingen voor wat betreft een geluidsunit op zonnecelenergie voor moeilijk bereikbare plekken. Klaas Frankena heeft een model ontwikkeld, dat inmiddels op verschillende plaatsen met goede resultaten is uitgeprobeerd.

• Er is nog geld beschikbaar vanuit het projectenfonds. Het bestuur hoopt dat leden er in het komende jaar gebruik van zullen kunnen maken.

• Ook in het komende jaar zal GBN met de stand deelnemen aan evenementen en markten. We gaan in elk geval in november naar de SOVON-dag. Leden kunnen de materialen van onze stand en onze fototentoonstelling te allen tijde lenen voor plaatselijke markten en tentoonstellingen. We hebben ook nog steeds de koffertjes met voorlichtingsmateriaal.

• Hans Sanders memoreert een workshop huifjes monteren van ca. zes jaar geleden. Hij roept het bestuur op om in de toekomst workshops te organiseren. Hij ziet een faciliterende en instruerende rol voor de vereniging weggelegd. Het bestuur geeft aan dat het initiatief en de uitvoering bij de leden ligt. De vereniging kan faciliteren door te ondersteunen op het gebied van de communicatie en door een tegemoetkoming in de onkosten. Jos Hoekstra biedt alvast zijn ruime schuur aan als werkplaats.

• Rob Schröder stelt voor een werkgroep m.b.t. omgevingsvergunningen en handhaving Flora- en faunawet in het leven te roepen. Astrid van den Broek, werkzaam bij Vogelbescherming Nederland, wijst er op dat Vogelbescherming twee mensen in dienst heeft die juridische deskundigheid hebben op het gebied van de handhaving. Ze zijn gaarne bereid om te helpen in voorkomende gevallen.

8. Concept begroting 2013

Jaap Jonker licht de begroting voor 2013 toe. De vergadering stemt in met een aanpassing: er zal €500 gereserveerd worden voor het staan op markten en andere evenementen door GBN leden, €50 per keer. Voor het organiseren van workshops door leden zal geld gebruikt worden uit de reserve, omdat niet te voorspellen is hoeveel geld hiervoor beschikbaar moet zijn.

9. Rondvraag

• Wietske Kingsma: benader plaatselijke politieke partijen en probeer stadsvogelbescherming in het verkiezingsprogramma te krijgen.

• Jaap Langenbach: verspreid het Bulletin niet meer op papier. De vergadering geeft aan, hiermee niet akkoord te gaan.

• Rob Schröder: roept leden op om zich aan te sluiten bij de werkgroep omgevingsvergunningen in oprichting.

• Thea Dammen: wil graag meer publiciteit rondom de gierzwaluwen van de Oranjekerk in 'Beleef de Lente' om meer vrijwilligers te activeren. Er worden suggesties gedaan. In het Bulletin en op de website kan informatie worden opgenomen.

• Thea Dammen: wil graag een geluidsunit voor de Oranjekerk. Rick neemt contact met haar op.

• Wilfried de Jong: stelt voor om artikel 3.2 van de statuten minder te benadrukken. Hij pleit voor een eensgezinde krachtige bescherming van de gierzwaluw door iedereen die de gierzwaluw een warm hart toedraagt.

• Henk Derks; vraagt of het mogelijk is folders te bestellen en toegestuurd te krijgen in plaats van ze te downloaden en zelf af te drukken. Dat kan. Het bestuur neemt nog contact met hem op.

• Eline Lauret: wil graag weten of iemand van de aanwezigen betrokken is bij de renovatie van de DRU fabriek in Delft. Dat blijkt niet het geval.

• Tom Westeneng: benadrukt het belang van een tweede gierzwaluwdag (zoals twee jaar achtereen georganiseerd door Jos Hoekstra) om met elkaar ervaringen uit te wisselen, zeker nu er werkgroepen binnen de vereniging worden opgericht.

10. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering om 12.00 uur. De volgende ALV zal worden gehouden op 15 juni 2013 op een nog nader te bepalen locatie. (Zie mededelingen blz 15).

Verslag middagprogramma GBN Gierzwaluwdag 16 juni 2012

Na de koffie - met gebak vanwege het tienjarig bestaan van de vereniging - houdt Marjo van der Lelie een presentatie over de gierzwaluwprojecten in Amersfoort in de afgelopen tien jaar. Op aanstekelijke wijze vertelt Marjo ons over haar inspanningen en die van de andere gierzwaluwbeschermers in Amersfoort om bij bouwprojecten aandacht te krijgen voor de belangen van de gierzwaluw. Het resultaat is indrukwekkend: op vele nieuwbouwlocaties en in gerenoveerde gebouwen is nestgelegenheid voor gierzwaluwen ingebouwd. Marjo laat ons vooral iets zien van de locaties rond het station en in de aangrenzende binnenstad van Amersfoort.

Na de presentatie maken de aanwezige GBN-leden een naar verkiezing lange of korte wandeling langs een aantal locaties met gierzwaluwnestkasten/-stenen.
Bij terugkomst krijgen we een heerlijke lunch voorgezet, verzorgd door Jos, Hans, Ad en Leen.
Na de lunch ziet het progamma er anders uit dan gepland. Door onvoorziene omstandigheden kan de lezing van Raymond Klaassen over geolocators helaas niet doorgaan. In plaats daarvan vindt er een discussie plaats over het hoe en wat van geolocators en de relatie met het "niet verstoren " uitgangspunt zoals het is geformuleerd in de GBN statuten. Verder komt de nieuwe telmethode die vanaf dit jaar in Noord-Holland wordt gehanteerd aan de orde.
De middag wordt afgesloten met een feestelijke borrel.

Dank aan het organisatie comité en de vrijwilligers van deze dag: Jos Hoekstra, Hans van Paddenburg, Fred van der Lelie, Leen de Niet, Ad van Uchelen en Evert Pellenkoft.

Trudy du Chattel

Wandeling langs Amersfoortse projecten

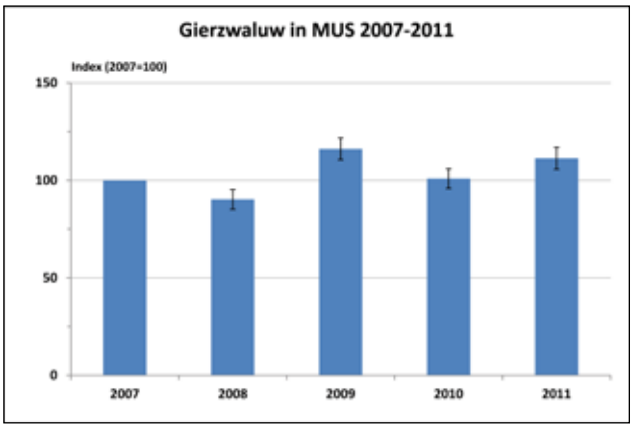
Na een korte PowerPoint presentatie hebben we tijdens de landelijke dag in Amersfoort een rondwandeling gemaakt langs alle tot nu gerealiseerde nieuwbouw waar gierzwaluwstenen zijn ingemetseld. De gebouwen staan in een straal van 2 km om het station Amersfoort. Er zijn zo'n 300 stenen ingemetseld. De groep was te groot en de looproute misschien te ver om rustig een verhaaltje te vertellen bij de gebouwen.
Jammer genoeg was het te vroeg in de middag om veel activiteit van gierzwaluwen te zien. Dit maakte de wandeling voor een aantal mensen te saai. Alleen aan de noordzijde van het station zagen we enkele vogels invliegen.
Ik ben zelf de volgende avond tegen een uur of acht nog langs een aantal gebouwen gegaan. Tot mijn grote verbazing zag ik dat alle neststenen bewoond zijn die in het politiebureau zijn ingemetseld. Het was daar een drukte van belang met vogels die rakelings langs de bezette neststenen vlogen. Uit de stenen kwam geïrriteerd geschreeuw van de huidige eigenaren. Het blijft een raadsel hoe ze deze spleten hebben ontdekt in de donker gemêleerde baksteen.
In het broedseizoen 2012 zijn in alle nieuwbouwprojecten die langs de wandelroute staan aangegeven, neststenen in gebruik genomen door gierzwaluwen. Niet alle plekken op een locatie zijn gevonden, maar de pioniers zijn aanwezig. Ik heb altijd tegen architecten, projectontwikkelaars enz. gezegd dat je iets realiseert voor de toekomst. De meeste gebouwen zijn opgeleverd tussen 2000 en 2010.
Mijn motto is dan ook: blijf de gierzwaluw promoten en blijf je inzetten om nieuwe gierzwaluwhuisvesting te creëren. Het is beslist zinvol.

Marjo van der Lelie

De Gierzwaluw in het Meetnet Urbane Soorten van Sovon

Het het landelijke Meetnet Urbane Soorten (MUS) wil Sovon de aantalsontwikkelingen van stadsvogels in beeld brengen, waaronder ook die van de gierzwaluw. De derde telronde van MUS, in de avond in de periode 15 juni t/m 15 juli, is speciaal voor het tellen van gierzwaluwen ingesteld. Dit voorjaar bracht Sovon de resultaten van de eerste 5 jaar van MUS naar buiten. De gierzwaluw laat volgens hen een lichtpositieve trend zien (Figuur 1).

Figuur 1. Jaarlijkse indexen van de Gierzwaluw (incl. 95%-betrouwbaarheidsintervallen) op basis van het Meetnet Urbane Soorten.(bron: Sovon)

Zelf tel ik al een aantal jaren voor MUS. Dit jaar, na lang gewacht te hebben op een mooie avond, ben ik 15 juli (de laatste dag van de telperiode) toch maar gaan tellen, ook al was het weer niet ideaal. Ik heb geen enkele gierzwaluw zien vliegen. De enige gierzwaluw die ik gezien heb, was een jong dat in een van mijn eigen nestkasten naar buiten zat te kijken.
Op 25 juli ben ik weer gaan tellen, op een prachtige en warme zomeravond (maar buiten de telperiode van MUS): overal gierzwaluwen die tot na zonsondergang bleven rondvliegen. Het maximum was een verzamelvlucht van 50 gierzwaluwen. Een groot verschil dus met mijn officiële MUS-telling van 10 dagen ervoor.
Op de door Sovon berekende trend kwam commentaar vanuit de vereniging, o.a. van Jaap Langenbach. Dit, en mijn eigen ervaringen van dit jaar, waren voor mij de reden om bij Sovon te vragen of ik naar de gegevens mocht kijken. Omdat ook Sovon geïnteresseerd was in zo'n nadere analyse, heb ik de basisgegevens van de gierzwaluwen gekregen.
Ik heb wat eenvoudige statistiek op de gegevens losgelaten en mijn resultaten met Sovon bediscussieerd. Dit heb ik er (van) geleerd:
- De trendberekeningen zijn uitgevoerd met het model TRIM van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Hiermee worden ook de telgegevens van de andere vogel- en natuurmeetnetten in Nederland en Europa geanalyseerd;
- Voor de berekeningen zijn de gegevens van telronde 2 (in de ochtend) en telronde 3 (in de avond) gecombineerd (maximum);
- Voor de berekening zijn de gegevens van 5695 telpunten gebruikt. Dit zijn de telpunten waar minimaal 1 jaar en maximaal 5 jaar (in de periode van 2007-2011) geteld is;
- Van deze telpunten zijn er maar 1665 die in alle vijf jaren

gemeten zijn. Van de overige telpunten (72%) worden getallen ingeschat voor de 1-4 jaren waarin geen tellingen zijn gedaan. TRIM houdt rekening met ontbrekende tellingen: op basis van de ontwikkelingen in de meerjarig getelde punten worden de aantallen modelmatig ingeschat voor de ontbrekende jaren. Dit is, met de gebruikte methode, nodig om de aantallen van jaar op jaar goed te kunnen vergelijken. Hiervoor wordt door TRIM een relatie gelegd met de aantalsontwikkelingen van jaar op jaar op de andere telpunten, en met de aantallen die in andere jaren op hetzelfde telpunt werden vastgesteld.
- Waarnemingen van meer dan 50 gierzwaluwen zijn bij de trendberekening door Sovon weggelaten (dit was 70 keer het geval op 64 telpunten);
- De met TRIM berekende trend bleek significant positief ($p<0,01$).

In mijn berekeningen ben ik uitgegaan van uitsluitend de telgebieden en telpunten die in alle jaren geteld zijn. Dit laat zien dat het gemiddelde aantal gierzwaluwen per telpunt over de jaren heen de door Sovon beschreven trend redelijk volgt, met de laagste waarde in 2007 (4,2) en de hoogste waarde in 2009 (5,5). Ook hierbij heeft 2011 de op een na hoogste waarde.
Als ik naar de toe- of afname op de afzonderlijke telpunten kijk, dan zie ik dat in 2011 op 601 telpunten minder en op 648 telpunten meer gierzwaluwen werden geteld dan in 2007. Op 416 telpunten waren de aantallen gelijk (en daarvan scoorden 344 telpunten 0 gierzwaluwen in beide jaren). Wel was de gemiddelde toename groter dan de gemiddelde afname, zodat er in totaal in 2011 meer gierzwaluwen geteld werden dan in 2007: namelijk 6936 gierzwaluwen in 2007 en 7892 gierzwaluwen in 2001. Dit is een toename van 14%. Met TRIM werd een toename van 11% berekend (op basis van de gegevens van telronde 2 en 3) en 8% als alleen de avond telronde werd meegenomen.
Kijk ik naar een significante trend per telpunt over de 5 jaren, dan vind ik bij 32 telpunten een significante negatieve correlatie (de aantallen dalen) en bij 29 telpunten een significante positieve correlatie (de aantallen nemen toe). De overige telpunten (93%) laten geen significante correlatie zien in mijn berekeningen.
Mijn berekeningsmethode is erg eenvoudig vergeleken met de geavanceerdere methode van het model TRIM. Toch is het opvallend dat het aantal telpunten met een afname en die met een toename vrijwel even groot is. Wat ook opvalt is dat de variatie van jaar op jaar per telpunt groot is. Gemiddeld is dit 214% (dit is de coëfficiënt van variatie: standaarddeviatie gedeeld door het gemiddelde). Dit kan gemakkelijk voorkomen bij lage aantallen. Maar ook op de telpunten waarop door de jaren heen maximaal 10 of meer gierzwaluwen geteld zijn, is de variatie nog 91%. Voor een vogel die zo trouw is aan zijn nestplaats als de gierzwaluw, zou ik dat niet verwachten. Dit kan dus te maken hebben met de grote variatie in aantallen gedurende de telperiode: grote aantallen met heel mooi weer, lage aantallen met matig weer. Met MUS hoop je natuurlijk een geschikte avond te (kunnen) kiezen, maar dit is niet altijd het geval.

Wanneer kunnen we nu van een toename van de gierzwaluw in Nederland spreken? Is dit als het totaal aantal getelde gierzwaluwen toeneemt? Of is dat als er op een ruime meerderheid van de telpunten in Nederland meer gierzwaluwen geteld worden? Sovon gaat nu in MUS uit van het eerste, maar het tweede lijkt me ook belangrijk.

Mijn conclusie is dat ik een toe- of afname van de gierzwaluw in Nederland in de afgelopen 5 jaar niet kan vaststellen op basis van de MUS-tellingen. Dit vanwege het grote aantal telpunten dat geen duidelijke verandering laat zien, de grote verschillen tussen de jaren per telpunt en het grote aantal getallen dat is ingeschat. Bovendien bevat MUS maar gegevens van 1 avondtelling per jaar. Dit levert nog een extra variatie op (die niet met de MUS gegevens kan worden vastgesteld). Mijn eigen ervaringen zijn dat ook deze variatie groot is (100%). Ik denk dan ook dat er nog beter gekeken kan worden naar de betekenis van MUS voor de gierzwaluw en naar de methode van de trendberekening.

GBN wil daar graag bij helpen. Mijn voorstel is:

- Gebruik zoveel mogelijk de meetgegevens en telpunten waarvan uit alle jaren waarnemingen beschikbaar zijn;

- Gebruik alleen avondtellingen;

- Uitbreiden van de telperiode: dit is nodig omdat het weer in de telperiode kan tegenvallen en het (proberen te) tellen van gierzwaluwen met slecht weer zinloos is. Bovendien streeft MUS naar een goede telling, dus waarom niet na 15 juli?

- Meetellen van grote groepen. Het voorkomen van grote verzamelvluchten is juist kenmerkend voor de gierzwaluw. Het niet (meer) voorkomen van grote groepen kan juist een teken voor afname zijn. Groepen van meer dan 50 gierzwaluwen moeten dus gewoon meegeteld worden.

- Meer tellingen per jaar voor de gierzwaluw. Het is nodig om meerdere avondtellingen voor gierzwaluwen in MUS te kunnen invoeren, zodat we een beter beeld krijgen van de variatie per telpunt binnen de telperiode. Wellicht kan MUS deze variatie vervolgens ook meewegen bij de berekening van de trend. Sovon merkt een afnemend animo voor de tellingen gedurende het seizoen. Vraag van Sovon is daarom in hoeverre de mogelijkheid tot het invoeren van meer avondtellingen tot een grotere participatie van MUS voor de gierzwaluwtellingen zal leiden.

(GBN wil graag weten van de leden of die een 2e avondtelling wel een goed argument vinden om ook voor de gierzwaluw mee te doen met MUS. Graag doorgeven aan ondergetekende via een email aan: onderzoek@gierzwaluwbescherming.nl.)

Op deze manier kan MUS verbeterd worden en een nog waardevoller meetnet worden dan het nu al is. En dat motiveert mij dan weer om MUS-tellingen te blijven doen, ook voor de gierzwaluw.

Sovon benadrukt dat de door hen vastgestelde positieve trend, gezien de korte onderzoeksperiode, tot dusverre beperkte zeggingskracht heeft. Het continueren van de tellingen is nodig om hierover meer uitsluitsel te geven. Sovon gaat de komende tijd bekijken of, en zo ja hoe, ze onze aanbevelingen kunnen overnemen.

Rick Wortelboer

Geolocators onthullen gedrag van trekroutes en strategieën van gierzwaluwen

Dick A. Jonkers

Geolocators, ook wel lichtloggers genoemd zijn zeer kleine dataloggers. Het aanbrengen ervan vindt plaats in het kader van een groot Europees project, gecoördineerd door de Universiteit van Lund in Zuid-Zweden. De Nederlander Raymond Klaassen deed daar samen met anderen onderzoek aan gierzwaluwen en bevestigde deze loggers op de rug van zes gevangen exemplaren, die tegelijkertijd ook werden geringd. Aan de hand van de gemeten daglengte kon nagerekend worden waar de vogels verbleven tijdens de trek en in hun overwinteringgebieden. Om de gegevens te kunnen uitlezen moesten de gierzwaluwen bij terugkeer op hun nest weer worden gevangen. Daarbij werd de datalogger verwijderd. Op drie locaties in Nederland zijn in juli 2012 voor het Europese project in totaal twaalf geolocators aangebracht bij gierzwaluwen. Ik ben zeer benieuwd naar de Nederlandse resultaten.
In het onderstaande zijn de resultaten samengevat van het Zweedse onderzoek
Zes gierzwaluwen zijn met succes gevolgd tijdens hun migratiecyclus van Zweden naar Afrika en terug. Hierdoor zijn niet alleen hun trekroutes, timing en snelheid van migratie, maar ook hun overwinteringgebieden vastgelegd. Tijdens de herfsttrek volgden de gierzwaluwen eenzelfde route met eerst een zuidwaartse beweging door Europa. Vervolgens hielden zij een meer aan het zuidwesten gebonden koers aan, met tussenstops in de Westelijke Sahara naar de Sub-Sahara. Daarna ging die over in een zuidoostwaartse benadering van de uiteindelijk overwinteringgebieden in het Congobekken. Hier brachten zij ongeveer zes maanden door, waarbij drie gierzwaluwen van locatie veranderden. Een ervan keerde later terug naar de streek, waar hij het eerste deel van de winter had doorgebracht. De voorjaarstrek ving eind april aan. Deze was vrijwel gelijk aan de herfsttrek en voerde naar een beperkt tussenstopgebied in West-Afrika. Een gierzwaluw echter, broedend in een kolonie in Zuid-Zweden, vloog naar het noorden van het overwinteringgebied en nam een route door de Centrale Sahara. Vervolgens stak hij door het Centraal Mediterrane gebied om in de Balkan te arriveren. Van daaruit hield hij een noordnoordwestelijke richting aan naar zijn broedplaats. De ander vijf staken de Golf van Guinee over tijdens het eerste deel van de voorjaarstrek en bezochten West-Afrika. Daarbij ondervonden zij meestal hulp van de in Afrika heersende winden. In Europa was er nog weleens wind uit uiteenlopende richtingen of tegenwind werden aangetroffen. De gemiddelde omweg van ongeveer 50% die zij maakten, zou kunnen worden verklaard door de aanwezigheid van gebieden met veel voedsel en windpatronen, die een belangrijke sleutelfactor vormen. Gierzwaluwen maken gebruik van een uitgekiende gemengde vlieg- en voedselstrategie, gefaciliteerd door hun gunstige aerodynamische lichaamsvorm, waardoor een efficiënt gebruik van brandstof mogelijk is. Dit alles maakt mogelijk dat gierzwaluwen tijdens de voorjaarstrek gemiddelde snelheden kunnen bereiken van ruim boven 300 km op een lentedag, hoger dan mogelijk voor zangvogels van vergelijkbare grootte. Deze studie toont aan dat nieuwe technologie onze opvattingen over migratieroutes en strategieën bij kleine vogels drastisch kan veranderen. Ook die over het onverwachte gebruik van een beperkt aantal geografische gebieden tijdens de trek. Dit kan belangrijke consequenties hebben voor beschermingsplannen waarbij trekvogels gebaat zijn.

De foto toont een gierzwaluw met de kleine geolocator op de rug bevestigd, in de handen van Raymond Klaassen. (foto gemaakt door Stijn Schreven in Groesbeek)

Geolocatiemelding op internetforum

Vandaag 13 juli 2012 kreeg ik informatie van een geolocator waar uit bleek dat een van 'mijn' gierzwaluwen begin mei in Noord Marokko arriveerde, vervolgens terugvloog naar West Afrika waar hij een paar weken verbleef. Daarna vloog hij weer terug over de Sahara naar het noorden van Algerije en kwam uiteindelijk op 26 mei op zijn nest. Zijn partner (ook uitgerust met een geolocator) kwam al terug op het nest op 16 mei en wachtte 16 dagen op de terugkomst van zijn/haar maatje. Op dit moment hebben ze een 14-dagen oud kuiken.

Lyndon Kearsly, Brussel, België

Natuur onvoldoende beschermd door omgevingsvergunning

De bescherming van zeldzame en bedreigde flora en fauna krijgt nauwelijks aandacht bij aanvragen voor een omgevingsvergunning. In slechts 0,15 procent van de aanvragen voor zo'n vergunning (60 van de 40.000) is er volgens de aanvragers kans op schade voor bedreigde soorten. Dat blijkt uit een representatief onderzoek van Alterra Wageningen UR onder 108 gemeenten. Dit onderzoek is in maart 2012 uitgevoerd in opdracht van de Gegevensautoriteit Natuur.
Gemeenten blijken alleen in uitzonderingsgevallen te checken of de aanvraag voor een omgevingsvergunning op het punt van flora en faunabescherming ook klopt. In zeven gevallen is daadwerkelijke informatie over flora en fauna aangereikt en in drie gevallen is door Dienst Regelingen een Verklaring van Geen Bedenking afgeleverd.

De Gegevensautoriteit Natuur is verbaasd over het lage aantallen. "Ook zeldzame en bedreigde flora en fauna komt gelukkig nog op veel plaatsen voor in Nederland. De kans dat je daarmee in aanraking komt wanneer je een bouwproject start is reëel." Bij de invoering van de Wet algemene bepalingen

omgevingsrecht (Wabo) op 1 oktober 2010 was verwacht dat er bij enkele duizenden projecten per jaar kans op schade aan beschermde flora en fauna bestaat. Nader onderzoek is nodig naar de oorzaken van het grote verschil.

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van ongeveer 400 (ernstig) bedreigde en zeldzame soorten flora en fauna en broedvogels in Nederland. Omdat ruim de helft van die soorten vooral buiten beschermde gebieden voorkomt moet er bijvoorbeeld bij (ver)bouwplannen en bij het kappen van oude bomen op gelet worden of die activiteiten schade doen. Initiatiefnemers moeten dan maatregelen treffen om de schade te vermijden of te compenseren. Om de administratieve last voor de burger te beperken, kunnen burgers tegelijk met de aanvraag voor een omgevingsvergunning sinds 1 oktober 2010 ook een Verklaring van Geen Bedenking aanvragen voor de Flora- en faunawet. De gemeente vraagt dan zo'n verklaring aan bij het rijk.

De gemeenten geven zelf aan dat hun geringe bemoeienis met beschermde flora en fauna bij de vergunningverlening komt doordat zij voor de Flora- en faunawet geen bevoegd gezag zijn. Tegelijkertijd zijn gemeenten wel van mening dat zij de burger goed moeten voorlichten over de aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Iedereen heeft volgens de wet een zorgplicht voor beschermde flora en fauna. Het onderzoek toont aan dat bij de aanvraag en verstrekking van omgevingsvergunningen weinig invulling aan die zorgplicht wordt gegeven.

De Gegevensautoriteit Natuur onderzoekt of de oorspronkelijke ramingen bijgesteld moeten worden en of er een andere verklaring is voor het lage aantal aanvragen zoals gebrek aan kennis en informatie bij de burgers of gebrekkige handhaving. Ook gaat hij met de overheid in gesprek om na te gaan wat er verbeterd kan worden voor de gemeenten. Volgens hem biedt de stelselwijziging omgevingsvergunning waar nu aan gewerkt wordt daarvoor een gouden kans.

Van link: http://www.gegevensautoriteitnatuur.nl/pages/nieuws.aspx
Anne Schmidt, senior Alterra

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Onderzoeker Alterra, Wageningen UR, telefoon 0317 481879
Ed de Heer, communicatie Gegevensautoriteit Natuur, telefoon 06 24770687

REGIONIEUWS

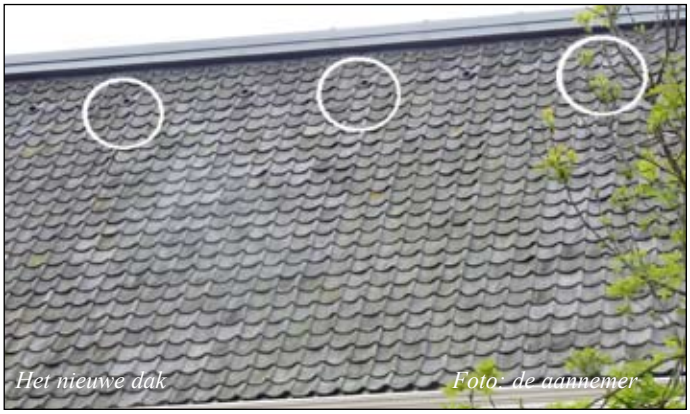
Amersfoort, Elleboogkerk

In 2007 is de kerk door een brand verwoest. Niet alleen de collectie van het Armandomuseum en het hele interieur ging verloren maar ook de onder het boeideel broedende gierzwaluwen zagen hun plekjes in rook opgaan. Er werd besloten om de kerk, een gezichtsbepalend monument, in oude staat te herstellen. Binnenin zou een speciale tentoonstellingsruimte komen in de vorm van een doos. Toen dit plan gepresenteerd werd was ik ook aanwezig. Voor een volle zaal werd uitgelegd hoe het zou worden. Ik luister, denk en kijk wie kan ik zo benaderen om de gierzwaluwen onder de aandacht te brengen. In de pauze spoedt iedereen zich naar de koffie.' Ik rij dan per ongeluk expres naar mijn 'slachtoffer' de architecte van dit plan. Ik heb een leuk gesprek met haar en vraag of er ook rekening gehouden gaat worden met de gierzwaluwen die hun bewoning in de vlammen zagen opgaan. Nooit van gierzwaluwen gehoord natuurlijk. De opdrachtgever de gemeente heeft hier nooit iets over gezegd. Om duidelijk te kunnen maken wat gierzwaluwen voor vogels zijn heb ik mijn boekje 'Gierzwaluwen & Bouwen in Amersfoort' voor haar meegenomen. Deze architecte is enthousiast en wil eigenlijk direct haar medewerking verlenen. Ze gaat dit bij de volgende besprekingen aan de orde brengen. Het voorwerk is gedaan en nu begint het wachten. Je moet niet teveel bellen of er al iets gebeurd is. Je moet ook niet te laat bellen.
Het Armandomuseum komt niet terug in het nieuwe pand. Zelfs de herbouw van de kerk hangt aan een zijden draad.

In 2010 lees ik in de krant dat de gemeente toch gaat beginnen met het herstel van de kerk. Ik heb direct de architecte gebeld. Zij heeft niet veel meer te maken met de nieuwbouw. Wel heeft ze aan een andere architect doorgegeven dat er rekening gehouden moet worden met de gierzwaluwen. Ze heeft dit op de bouwtekening aangegeven.
De nieuwe architect heeft toegezegd dat er t.z.t 20 gierzwaluwpannen worden geplaatst.
Na een telefonische afspraak ben ik naar de uitvoerder van het werk gegaan. Het had hem veel moeite gekost om bij de te gebruiken oude dakpannen bijbehorende gierzwaluwdakpannen te vinden. De uitvoerder laat ook even 20 watervast hardboard platen maken om onder de pannen aan te brengen.
Een aantal keren ben ik door de regen naar de bouw gaan kijken of ze al begonnen waren met het neerleggen van de dakpannen.
In maart 2012 is het eindelijk zover, de 20 gierzwaluwdakpannen liggen op de noordzijde van het dak.
Als deze plekken herontdekt worden door gierzwaluwen zal dit een aanwinst zijn voor de vogels in de binnenstad.

Marjo van der Lelie

Het nieuwe dak *Foto: de aannemer*

Nijmegen, lokgeluid te succesvol

Als nieuw lid van GBN wil je dan toch ook wel eens je eigen huisgierzwaluw hebben. Dus afgelopen mei maar eens een mooie kast opgehangen. Er zwieren hier regelmatig een paar gierzwaluwen rond ons huis. Maar hoe krijg je die in de kast? Met lokgeluid natuurlijk. Een oud Cd-spelertje, met ‘repeat all’ knopje, en wat gemengde lokgeluiden gedownload van de GBN-site moest zorgen voor eindeloos lokgegier.
Na een kille regenachtige periode was het zondagochtend 10 juni 2012 ideaal voor de eerste loksessie. Strakblauwe hemel, vrijwel windstil en een aangename 18 °C. En vooral, er vlogen steeds een paar gierzwaluwen, soms twee, soms vier of vijf, vlak langs het huis. Dus Cd-spelertje aangezet in het zolderraampje vlakbij de nestkast. Het geluid was nogal zwak; beneden in de tuin kon ik het nauwelijks horen. Maar toch was er vrijwel meteen reactie. Er werd een paar keer aangevlogen op de kast, om vlak er voor weer terug te zwenken. En er werd aangeklampt aan de muur vlak bij de kast. Wat een succes!
Na een uurtje moesten we weg en ging ik boven het geluid afzetten. Tot mijn verbazing hoorde ik in een slaapkamer gefladder tegen het raam: een gierzwaluw! Toen ik hem pakte greep hij zich stevig met z’n klauwtjes in mijn hand vast. Maar verder bleef hij opvallend rustig, zonder te bijten of te krijsen. Hij was duidelijk gestrest, met open bek en regelmatig de ogen dicht. Logisch na z’n omzwerving door het huis, vanaf de zolder via de trap naar de slaapkamer. Buiten wilde ik hem loslaten, maar hij deed geen enkele poging om van mijn hand weg te vliegen. Ook toen ik hem op een voederhuisje zette bleef hij rustig zitten. Na een tijdje maar weer eens opgepakt en op mijn hand naar beneden bewogen. En nu vloog hij zonder problemen weg.
Helaas heb ik ze daarna nauwelijks meer zien aanvliegen op de kast, met of zonder geluid. Dus of ik volgend jaar een ‘eigen’ gierzwaluw heb is de vraag. Maar in ieder geval doe ik nu wel het gordijntje in het zolderraampje dicht als ik het lokgeluid laat horen. Want zo’n ervaring wil ik de gierzwaluwen niet nog eens aandoen. Overigens laat het wel zien hoe makkelijk gierzwaluwen zichzelf in problemen kunnen brengen door in allerlei openingen te vliegen. Bij mijn inventarisatie van gierzwaluwnestplaatsen in Nijmegen had ik inderdaad verhalen gehoord over gierzwaluwen, dood of levend, in kelders en badkamers beland via ventilatiekanalen en dergelijke. En nu dus zelf ervaren.

Wilfried de Jong, Nijmegen

Gierzwaluwproject Oliemolen Gemert

Het gierzwaluwproject plan Oliemolen in Gemert nadert zijn voltooiing. Vandaag is men begonnen met het inmetselen van de laatste van de ongeveer 160 gierzwaluwnestkasten, zodat het project dankzij de medewerking van Stichting Goed Wonen en de gemeente Gemert-Bakel succesvol afgesloten kan worden. Het was vandaag wel echt gierzwaluwweer, maar voor de metselaars, die in een temperatuur van tegen de 30 graden in de brandende zon de nestkasten moesten inmetselen was het niet bepaald aangenaam werkweer.
Voor de gierzwaluwen – en ook de mussen – betekent het echter een fantastische uitbreiding van hun broedgelegenheid en iedere vogelaar kan zich al verheugen op het beeld en geluid van de - in de komende jaren - met grote snelheid over de daken scherende gierzwaluwen in d´n Oliemolen in Gemert.
Hulde aan iedereen, die dit mogelijk heeft gemaakt!
Waarvan akte.

Jan van der Rijt

Amersfoort, topdrukte gierzwaluwkolonie

Het is topdrukte in onze gierzwaluwkolonie. De kasten/neststenen aan ons huis en bij de buren zijn bijna allemaal bewoond. In 16 van de 20 kasten zijn jonge vogels aanwezig. Sinds een paar dagen gieren ´zoekende´ vogels rond het huis. Soms vliegen ze in een grote groep van wel 20 vogels rond. Ineens valt zo´n groep uit elkaar en gaat ieder weer zijn eigen weg hoog in de lucht. Dit herhaalt zich een aantal keer. Wat is het een spektakel om dit ´s ochtends en ´s avonds vanuit je tuinstoel mee te mogen maken. Wat een ´heerlijke' herrie maken ze dan met zijn allen. De in de kasten aanwezige ouder vogels bemoeien zich al schreeuwend met het buiten gebeuren. 9 en 10 juli zijn de eerste 2 jonge vogels uitgevlogen. Wat rest is een verlaten nest dat krioelt van de kriebelige kleine beestjes. Een jong heeft het dit jaar niet overleeft (kou, gebrek aan voedsel). Mede door de opruimingsdrift van het ongedierte is er geen spoor meer van dit jong terug te vinden. ´s Avonds komen beide ouders nog een paar dagen terug in de nestkast.
Nog even en het gierzwaluwseizoen 2012 is voorbij. Het zal dan weer snel stiller worden.

Marjo van der Lelie

Den Helder, gierzwaluwtil geplaatst

Naar aanleiding van de gierzwaluwtil met 42 broedruimten (Gierzwaluwen bulletin 2009-2) die werd ontworpen door Sylvia Weber uit Duitsland in opdracht van Vogelbescherming München als vervanging van een neergehaalde tribune bij een ruitersportvereniging in München-Riem, waar veel gierzwaluwen hadden gebroed, nam ik mij voor om er ook één te bouwen. In de wijken rondom het stadspark in Den Helder waar de til geplaatst moest worden broeden ca 70 paren gierzwaluwen. De locatie ligt op ca 100 m. van een heel slecht dak bewoond door gierzwaluwen

Omdat het in Den Helder flink kan spoken v.w.b. de wind besloot ik om een kleinere til te maken. Liefst op een klapbare paal zodat deze in de toekomst voorzien kan worden van camera's. Verder moest er een lokgeluidsinstallatie in komen. De totale grootte van de til is 1,2m x 1,0m en biedt ruimte aan 16 kasten van ca 20 x 40 cm groot, verdeeld over 2 etages. De maat van de invlieggaten is 7 cm breed en 3 ½ cm hoog, want ook huismus en spreeuw mogen erin. Om het geheel tegen regen en zon te beschermen moest er een overstekend dubbel dak op komen.

Geld hiervoor had ik geregeld via de Helderse Coöperatieve Windmolenvereniging "De Eendragt" u.a. (www.eendragtig.nl) als maatschappelijk nuttig project. Kosten: paal ca €1200,-. Broedcompartimenten ca € 1000,-. Diversen € 300,-. Bouwvergunning € 350,-. Omdat ik € 4000,-. beschikbaar had, kon ik de geluidsinstallatie met zonnepaneel en bijbehorende accu uitvoeren.

Bij Europmast een 10 meter hoge zware klapbare lichtpaal besteld. Toen deze op 29 april 2011 arriveerde, is het topdeel naar DAS-lastechniek gegaan om er een fundatie en het dak met windvaan op te maken. De ondermast is in mei 2011 op de locatie geplaatst en omdat deze flink zwaar was gelijk maar blijven staan. Bij de gemeente werd een omgevingvergunning aangevraagd, welke in juni 2011 werd ontvangen. Pas half augustus is de vergunning definitief, als er geen bezwaren worden ingediend. Daarna zal de til bovenop de ondermast geplaatst worden. Omdat de gierzwaluwen dan al weg zijn, kon ik daarvoor alle tijd nemen.

Ietsje hoger

Na terugkeer in voorjaar 2012 van de topmast werden de ondertrommel met 4 nestkasten en de boventrommel met 12 kasten bij mij thuis gebouwd. In de ondertrommel werd de geluidsinstallatie en de batterij met spanningsregelaar geplaatst. Alle onderdelen waren zo gemaakt dat deze over de bovenpaal konden worden geschoven en met het dubbel uitgevoerde dak kan worden afgesloten.

Plaatsing geschiedde met een hoogwerker maar omdat dat flink prijzig was, kocht ik 40 meter touw en katrollen en na een aantal keren oefenen kon de mast met til erop makkelijk geklapt worden. Schilderen deden we deels met de jeugd die in het stadspark spelen. Op 27 juni hebben de gierzwaluwen de eerste verkenningen gedaan, aangetrokken door de lokgeluiden uit de onderste trommel.

De eerste inspectie Foto: F. van Vliet

Komend najaar zal de mast van een verstevigde voet worden voorzien en zal het lokapparaat kleiner en lichter worden uitgevoerd beide op kosten van De Eendragt waarvoor onze hartelijke dank.

Op dinsdag 3 juli 2012 werd de gierzwaluwtil feestelijk in gebruik genomen. Daar werd goed gebruik van gemaakt door ca. 50 mensen. Het weer was perfect en de kraam en de omgeving waren kleurig aangekleed. Muzikaal werd het geheel opgevrolijkt door een gierzwaluwgroet van vioollerares Gery Posch. Na een openingswoord van de heer Henk Goettsch de projectleider van het stadspark kon een bord met daarop de tekst "Gierzwaluwtil nestgelegenheid voor de insectenstofzuiger onder de stadsvogels" worden onthuld.

Op verzoek van de krant werd de mast geklapt. Ook door de aanwezigen werd dit zeer op prijs gesteld want men kon nu direct de til met de 16 broedruimten zien en voelen, want deze bevindt zich in de normale positie op ca. 10 meter hoogte.

Hierna werd een versnapering genomen waarbij de sangria zeer in trek was. Rondom de til werden zomerbloeiers geplant en rond 19.00 uur ging een ieder weer voldaan naar huis.

De trotse initiators

Fred van Vliet

Eindhoven, vervangende nestruimte

In gedeeltelijk gesloopt gebouw is vervangende nestruimte gecreëerd.

De eerste gierzwaluwen zijn gearriveerd en inmiddels kijken we vol spanning naar wat er terugkomt en waar ze gaan wonen. "Mijn" zwaluw wordt achterna gezeten door een zeer fanatieke spreeuw die op zijn plaats woont. Ik heb dit niet eerder gezien maar als de spreeuw de zwaluwen hoort, stijgt hij op en probeert achter de zwaluwen aan te gaan. Hij gaat zover het zicht reikt en probeert ze zover mogelijk weg te houden bij het nest. In Eindhoven komt een behoorlijk aantal koppels bij een

gedeeltelijk gesloopt gebouw. Er is afgelopen winter besloten het gebouw te slopen, zo las ik in de krant. Ik wist dat er een behoorlijke groep gierzwaluwen huist, dus ben aan de bel gaan trekken bij diverse instanties. Men was niet op de hoogte van hun aanwezigheid en er was geen goed onderzoek gedaan in het kader van de FF wet. Via de AID/ Ministerie LNI heb ik

Foto: F. Hijnen

toch weten te bereiken dat de sloop even is stil gelegd en dat er compenserende en mitigerende maatregelen zijn genomen.
Ik moet zeggen dat er op een nette manier is (over) gecompenseerd op een plaats waarvan ik denk dat die het beste overeenkomt met de oude situatie en die hopelijk het meeste succesvol kan zijn.

Foto: F. Hijnen

Het wordt dus spannend en als de zwaluwen de nieuwe plaats accepteren zijn er vele mogelijkheden voor een grote kolonie aanwezig. Er zijn ongeveer 75 vervangende nestplaatsen.
De nieuwe nestplaatsen hangen aan het “oude hoofdkantoor” van Philips aan de Boschdijk te Eindhoven.

Frans Hijnen

Breskens, recordtelling vogeltrekpost

Op de vogeltrekpost in Breskens zijn op zaterdag 26 mei op 1 dag 41365 gierzwaluwen geteld. Het was helder weer, 16-25 graden en er stond een oostelijke wind, windkracht 3. Dit is een recordtelling geweest. Het oude record was van 7 mei '81. Er is tot 21.00 uur geteld.

Hier volgen de aantallen die per uur werden geteld:

6 uur - 7 uur 2016	7 uur - 8 uur 2541
8 uur - 9 uur 3875	9 uur - 10 uur 2829
10 uur - 11 uur 2809	11 uur - 12 uur 2005
12 uur - 13 uur 9454	13 uur - 14 uur 7456
14 uur - 15 uur 2450	15 uur - 16 uur 2019
16 uur - 17 uur 6089	17 uur - 18 uur 2873
18 uur - 19 uur 3628	19 uur - 20 uur 1996
20 uur - 21 uur 2214	

Er zijn meer Gierzwaluw telrecords gebroken langs de kust. De tellingen gingen door tot 27 mei en er stond een variabele windrichting.

Evert Pellenkoft

De Bilt, broedgeval gierzwaluw in spreeuwenkast

Dit jaar had ik een gierzwaluwpaartje dat in een nestkast voor spreeuwen is gaan broeden. Al een jaar of vier heb ik gierzwaluwen in nestkasten broeden. Dit zijn zeg maar min of meer standaard nestkasten, met een ovale invliegopening vlak boven de bodem. De kasten hebben een steenpatroon aan de buitenkant dat ongeveer de kleur heeft van de muur van ons huis.
De afgelopen jaren heeft er ook een spreeuw in verschillende van de gierzwaluwkasten gebroed. Omdat dit steeds zo’n zooi geeft (uitwerpselen, rottend nestmateriaal), dacht ik: laat is nu eens een kast speciaal voor de spreeuw ophangen. Als hij daarin gaat broeden, kan ik die na het uitvliegen van de jongen van de muur halen en schoon spuiten zodat de gierzwaluwen nergens last van hebben. Dus een ruime nestkast gemaakt: bodem 15x15 cm, 25 cm hoog, vlieggat op 20 cm van de bodem, vlieggat 5 cm doorsnede. De buitenkant heeft een steenpatroon gekregen, de binnenkant is ruw gemaakt, o.a. met een mengsel van lijm en zand. De spreeuwen hebben er goed gebruik van gemaakt. Eerst is er nestmateriaal aangesleept, daarna is hij als slaapplaats gebruikt. Maar ze zijn toch in een van de gierzwaluw-nestkasten gaan broeden. Toen half mei de spreeuwen met jongen vertrokken waren, en er dagelijks groepen van 10-15 gierzwaluwen langs de kasten vlogen, raakte de spreeuwenkast ook in de belangstelling. Hij werd vaak aangevlogen (zie foto) en uiteindelijk zag ik er een gierzwaluw ingaan. En na een tijdje er ook weer uitkomen: de ruwe binnenkant had gewerkt! Na een week vlogen er ‘s avonds steeds twee vogels naar binnen; een teken dat de nestkast echt bezet is. De gierzwaluwen zijn vervolgens gaan broeden, weken later dan de rest. Op 4 augustus waren bij mij in de buurt alleen deze gierzwaluwen nog aanwezig. Ik hoorde minimaal twee jongen bedelen nadat een ouder terug was gekomen met voedsel. Om 22.00 uur kwam de tweede ouder thuis. Om 22.15 uur heb ik een jong zien uitvliegen, onmiskenbaar door de andere manier van vliegen: terwijl de ouders zich direct laten vallen, fladderen de jongen eerst vrij horizontaal, om daarna vaart te maken. Dit heb ik vaker gezien in nestkasten met een opening in de zijkant. Bij de nacontrole bleek er een klein kuiltje met veertjes in een hoek in het nestmateriaal gemaakt te zijn. Het nest was erg schoon, slechts een tiental poepjes waren her en der verspreid te zien. Volgens sommigen te weinig poepjes om een indicatie te zijn voor het uitvliegen van jongen. Gelukkig heb ik de jongen gehoord en zien uitvliegen. Waar een (aangepaste) spreeuwenkast al niet nuttig voor kan zijn.

Rick Wortelboer

Hoezo spreeuwenkast? *Foto: Rick Wortelboer*

Tilburg, Groeseind

In het november nummer 2011 werd aangekondigd dat studio ONSjan uit Eindhoven het ontwerp van een frontje, genaamd 'de Zzwerm', bij ingemetselde nestkasten mocht uitvoeren. Het frontje is geïnspireerd door een zwerm gierzwaluwen. Ziehier het resultaat.

Harrie van Berkel

Oostvoorne, huiszwaluw broedt in gierzwaluwkast

Afgelopen week zijn bij ons in negen nestkasten van het type “Westvoorne” de eerste jonge huiszwaluwen geboren.
De nestkasten (220) waren aanvankelijk geplaatst als compensatie voor het renoveren van 37 daken waaronder gierzwaluwen broeden.
Aansluitend zijn er ook diverse woningen gerenoveerd waar huiszwaluwen broeden. Na de renovatie waren de bestaande nestplaatsen van de huiszwaluwen verwijderd en door het aanbrengen van Trespa stroken was het voor de huiszwaluwen onmogelijk om nog een nest te bouwen.
De zwaluwen hebben toen de gierzwaluw nestkasten die nog niet in gebruik waren genomen gekraakt. De openingen zijn met klei zodanig verkleind dat ze alleen nog voor huiszwaluwen toegankelijk zijn.
Enorme hoeveelheden ‘hooi’ en veren zijn in de nestkasten aangebracht en het was soms moeilijk voor de oudervogels om de eieren allemaal in de juiste broedkom te verzamelen.
Afgelopen week zijn de eerste jongen geboren.
Ik zal kijken of het lukt om de video van het voeren van de jongen te plaatsen.

Martin van Reep

IJmuiden, een verslagje

Ik schrijf dit verslag op 26 augustus 2012. Twee dagen geleden hebben we afscheid genomen van de laatste jonge gierzwaluwen.
Voor de start van het zwaluw seizoen hebben wij, Piet Kok en ik, het aantal nestkasten uitgebreid tot 16 stuks. Er werden 3 nieuwe kasten in de Trompstraat en 3 kasten in de Casembrootstraat opgehangen.
Alle kasten waren voorzien van een antikraakprop. De website van Trektellen.nl werd goed in de gaten gehouden om te kijken of de gierzwaluwen gesignaleerd waren in Nederland.
Op 22 april werd een enkele gierzwaluw gemeld en dus nog geen reden om de proppen te verwijderen.
Op 23 april werd met name vanuit Breskens niets vermeld over gesignaleerde gierzwaluwen.
Op 24 april werd ik tegen de avond, het was bijna donker, verrast door twee zwaluwen die aan de kasten in de Trompstraat hingen. Snel een ladder gepakt en voor zover mogelijk alle proppen verwijderd.
Gedurende het broedseizoen 2012 werden van de 10 oude kasten er 8 bezet door een koppel giertjes. Ook dit jaar werd er ook wel wat gevochten. Elk jaar sneuveld er wel een ei.
Ook dit jaar werd een uitgeworpen ei onder een van de kasten gevonden. Na de komst van de zoekers bleek dat de 3 kasten in de Casembrootstraat direct werden bezocht en in een geval door een koppel als slaapplek gebruikt. Deze kasten worden kennelijk gemakkelijk eenvoudig door de zoekers ontdekt.
Er werd geen activiteit vastgesteld bij de 3 nieuwe kasten in de Trompstraat. Er is mogelijk een reden te bedenken voor dit verschil, namelijk dat de nieuwe kasten in de Casembrootstraat liggen direct in het verlengde van de vlieglijn van de zoekers die langs de oude kasten vliegen. De nieuwe kasten aan de Trompstraat zijn enkele meters hoger opgehangen en liggen dus niet in de vlieglijn van de zoekers. Ondanks dit verschil zijn we er toch van overtuigd dat deze kasten bewoond zullen gaan worden.
De dag nadert dat onze gevleugelde vrienden weer vertrekken. Vorig jaar was dat volgens mij 26 juli en dit jaar werd dat dezelfde datum. Alleen de ouder vogels die nog jongen hadden bleven 'geluidloos' in en uit vliegen. Afwijkend aan de vorige jaren waren de 2 kasten aan de Trompstraat. In een geval verlieten de jongen op 16 augustus het nest en de anderen vertrokken op 24 augustus. Bij deze laatste werden de ouder vogels nog waargenomen op 21 augustus 21.15 uur.
In 8 kasten werden jongen grootgebracht.
Al met al een goed gierzwaluwjaar met de hoop dat er in 2013 een toename zal zijn in broedgevallen.

Han Schafstall

Foto: E. Kaiser

Vught, gierzwaluwnestkasten in voormalige klokkentoren Petruskerk

De Petruskerk wordt gerenoveerd. Na renovatie heet hij 'De Petrus' en komen Bibliotheek, Vughts Museum en horeca in het gebouw. En gierzwaluwen! Opdrachtgever en aannemer hebben enthousiast gereageerd op mijn voorstel om rekening te houden met de gierzwaluwen die in het gebouw broeden. Gierzwaluwwerkgroep Oisterwijk en Marjos Mourmans hebben advies gegeven en niet alleen worden bestaande invliegopeningen zoveel mogelijk behouden, maar ook zijn er 40 dubbele nestkasten in de klokkentoren gekomen. We hebben er een evenement in het kader van NLdoet van gemaakt, om de kasten door Vughtenaren in elkaar te laten timmeren. Zo maken we mensen meteen warm voor het project waar we als Vughtse Vogelwerkgroep mee bezig zijn: het in kaart brengen van alle gierzwaluwbroedplaatsen in Vught in de komende drie jaar.

Foto: M. Goossens

Het was een daverend succes, mag ik wel zeggen. De kasten zaten in goed een uur in elkaar. Gelukkig hadden we ook een tentoonstelling over de gierzwaluw staan en flink wat kinderactiviteiten, o.a. gierzwaluw op je t-shirt schilderen. We konden iedereen dus nog wat leuks aanbieden de rest van de dag. De aannemer heeft de kasten in de klokkentoren bevestigd, en wij hebben er vast wat nestmateriaal in gedaan, zodat de gierzwaluwen iets hebben om mee te beginnen. We gaan ze lokken met geluid, zodat ze de weg makkelijker weten te vinden.

Marja Goossens

Amersfoort Vathorst, herstel neststenen

In 2000 is begonnen met de ontwikkeling van de nieuwe Amersfoortse wijk Vathorst. Er zijn meer dan 1500 gierzwaluwneststenen in de huizen en gebouwen ingemetseld. Direct zijn vele kasten door huismussen in gebruik genomen. Nu 12 jaar later is het eerste gierzwaluwbroedpaar gesignaleerd.
Bij een groot aantal Schwegler houtbetonneststenen zijn de inzetdoppen eruit gevallen.
Vathorster Jan Bijpost heeft het initiatief genomen om de stenen in zijn straat en buurt te herstellen. Hij heeft een flyer verspreid onder bewoners van huizen waar doppen ontbreken met een verhaal waar de kasten voor bedoeld zijn. Hij vraagt daarin of ze geïnteresseerd zijn om de stenen in hun oorspronkelijke staat te herstellen. Ze kunnen gratis de doppen bij hem komen ophalen en hij instrueert over het vastkitten ervan.
Hij heeft mijn voorraadje doppen (20 st) opgehaald. Mocht hij te kort komen, dan zorg ik dat de nodige doppen er komen.

Marjo van der Lelie

Veldhoven

Nestgelegenheid voor gierzwaluwen in Veldhoven: eind goed, al goed!
In mei werden we door een van onze vrijwilligers geattendeerd op een programma van Omroep Brabant. Een enthousiaste zwaluwliefhebber van IVN Veldhoven vertelde iets over de gierzwaluw en een project om hun nestruimte te behouden bij de renovatie van de daken van een woonwijk te Veldhoven. Deze daken zouden worden vernieuwd en tegelijkertijd geïsoleerd. Het was bekend dat gierzwaluwen hier hun broedplaats hadden. Bewoners hadden de eigenaar van de woningen verzocht om 100 gierzwaluwpannen te leggen op de daken aan de noordkant van de woningen. Omdat de daken door de lage hellingshoek overdag in de zon leken te liggen en vanwege de nieuw aan te brengen isolatie, vroegen we ons af of de gekozen oplossing wel de meest geschikte was. We hebben de link naar deze uitzending daarom doorgespeeld naar Gierzwaluwbescherming-Nederland en Zwaluwen Adviesbureau.
Gierzwaluwbescherming heeft op ons verzoek met deze zwaluwliefhebber gesproken. Daarnaast heeft ook Marjos Mourmans van Zwaluwen Adviesbureau contact opgenomen met de eigenaar van de woningen, het IVN ter plaatse en de woonorganisatie Aerts Swaens om te waarschuwen voor te grote hitte onder de geïsoleerde daken. De heer Weijers van Aerts Swaens had zich dit ook al afgevraagd en stond open voor andere oplossingen.
Na een gesprek met de projectleider van Aert Swaens, en een bezoek aan de wijk is men tot een betere oplossing gekomen: nestkasten in de schaduw van de fraaie, diepe dakranden en geïntegreerde nestplaatsen in de dubbele overstekken van de kopgevels op het noorden en oosten. We bedanken alle instanties die dit voor elkaar hebben gekregen. Voor de gierzwaluw maar ook voor de bewoners in Veldhoven is dit fantastisch nieuws. Meer broedgelegenheid geeft immers grotere kansen om van onze zomervogel bij uitstek, te genieten.

Waarom dit verhaal?
Toen we dit programma op Omroep Brabant zagen, leek het een gelopen race. Een aantal daken waren al voorzien van huifjes, voor de andere woningen waren de speciale dakpannen al besteld. Toch bleek de woonorganisatie vrijwel meteen bereid hun plannen te herzien ondanks eventuele kosten. Een compliment voor woonorganisatie Aerts Swaens.
Ook onze ervaring is dat men met een goed onderbouwd verhaal meestal op de medewerking van gemeente, woningbouwverenigingen en andere organisaties kan rekenen.

Hannie Nilsen

Een fikse boete

Tijdens een gesprek van Marjo van der Lelie met de stadsecologe Renee Assema kwam dit ter sprake. Zij hoorde van een projectleider dat ze bij renovatie van een dak een vogelnestje naar beneden hadden gegooid. De dakslopers dachten dat het oud nestmateriaal was. Beneden gekomen ontdekten ze echter dat er jonge vogels in het nest zaten.
Ze hebben toen de vogelbescherming (of dierenambulance, dat weet ik niet meer) gebeld om advies.
En toen ging het balletje rollen.
Schade aan nesten toebrengen valt onder de economische delicten en daar kunnen boetes en zelfs gevangenisstraf aan vast zitten. In dit geval kregen ze 20.000 euro boete en een half jaar voorwaardelijk.
Deze strafbare zaak speelde zich niet af in Amersfoort.

Wat zijn economische delicten, zie:
http://www.wetboek-online.nl/wet/Wet%20op%20de%20economische%20delicten.html#15
In de tekst wordt verwezen naar de flora en faunawet.
En daar staat ook wat over de straffen en de boetes.
De geldbedragen bij de boetes staan:
http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/straffen-en-maatregelen/vraag-en-antwoord/hoe-hoog-zijn-de-boetes-in-nederland.html

Renee van Assema
stadsecologe van Amersfoort

Noord-Ierland

Een fantastisch bericht komt vandaag 2 november uit Crumlin, Noord Ierland van Brian G. Hij schrijft dat hij net klaar is met het controleren de gierzwaluwnestkasten. Hij had 26 broedparen die vrijwel allemaal succesvol jonge gierzwaluwen hebben afgeleverd, sommigen zelfs drie. Een totaal van 61 jongen waarvan 14 op de grond vielen bij het uitvliegen. De gevallen vogels werden gered en vlogen op een later tijdstip weg. Het gewicht van deze vogels was tussen de 39 en 47 gram. Dit was de grootste verrassing omdat de zomer in Noord - Ier-land buitengewoon slecht was. Het laat maar weer eens zien, volgens Brian, dat het meer Lough Neagh voor gierzwaluwen heel erg belangrijk is. De foto hieronder is Brian's (mooie) huis. Hij heeft verschillende modellen nestkasten hangen onder de dakgoot aan de achterkant, voorkant en zijkant van zijn huis. Ze worden allemaal gebruikt door gierzwaluwen.

Marleen Andriessen

Gierzwaluwen

bang ben ik voor augustus
dan gaan mijn vrienden naar de zon
die eens en vooral
in het zuiden schijnen zal

en als het dan augustus is
geen vogels scherend langs mij heen
frivool gebuitel in de lucht
de kleintjes uitgevlogen
de kaalslag in de nesten
wat zal mij dan nog resten
het snerpend gieren in mijn oor
is slechts een echo in het gehoor

augustus is alweer voorbij
omhoog spiralend vlogen zij
steeds verder weg van mij
de wens met hen op reis te gaan
maar desondanks toch hier te staan
hun vederlicht geheim verbond
mijn plompe poten in de grond

Annelies Engelkes

KORTE BERICHTEN

SOVON-dag

De Landelijke Sovondag is op 24 november 2012 in de Radboud Universiteit, Nijmegen
De dag is gratis toegankelijk en bedoeld voor iedereen met een hart voor vogels en natuur. Aanmelden moet via www.sovon.nl .
De parallelprogramma's worden dit jaar verzorgd door Veldonderzoek Flora en Fauna (VOFF) en de Nederlandse Ornithologische Unie (NOU).

Start Leids Gierzwaluwen Initiatief

Astrid van den Broek probeert een groep Leidse gierzwaluwen enthousiastelingen bij elkaar te krijgen. Haar idee is om inventarisaties te combineren met voorlichting aan particulieren en organisaties (woningbouwverenigingen, architecten). Ze zoekt mensen die het leuk vinden om hierbij te helpen.
Interesse of meer weten? Neem svp contact op met Astrid van den Broek:
astridvdbroek@gmail.com of telefoon 06-49122713.

MEDEDELINGEN

Aankondiging Landelijke dag 2013

De volgende Algemene Ledenvergadering, tevens verenigingsdag wordt gehouden in de Oranjekerk, Tweede v/d/ Helststraat 1-3 (hoek Ceintuurbaan van Ostadestraat) in Amsterdam.
De datum voor deze AVL is 22 juni 2013.
Jaren geleden werden gierzwaluwnestkasten achter de galmgaten aangebracht. In Bulletin nr.1, jrg. 3 staat hierover een artikeltje.
Dit jaar was er een camera geplaatst in een de kasten voor 'Beleef de Lente' van Vogelbescherming .

OPROEPEN

Vindt u het leuk om bij GBN-activiteiten, zoals bij beurzen, e.d. , onze stand te helpen bemensen? Laat het ons weten.

Laat ons weten als u geïnteresseerd bent in deelname aan ons monitoringproject d.m.v. GBN-camera's in natuurlijke nesten (en/of eventueel nestkasten)!

Wie heeft een ervaring, vraag, visie, gedicht, afbeelding of idee mbt gierzwaluwen, dat de moeite waard is om in het Bulletin op te nemen?

Wie kan melding doen van broedsucces in speciaal aangebrachte nestvoorzieningen: nestkasten, neststenen, dakpannen (typen aangeven)?

Wie heeft positieve ervaringen met geluidsexperimenten?

Foto's van bouwprojecten met specificaties (aantal kasten, architect, plaats, e.d.) voor de website gezocht.

Reacties graag sturen of mailen naar de redactie!

LID WORDEN

Als u gierzwaluwbescherming belangrijk vindt kunt u lid of donateur worden van GBN door overmaking van
€ 10,- op postrekening nr. 9145004 t.n.v. Gierzwaluwbescherming - Nederland te Amstelveen, onder vermelding van: 'lidmaatschap '13' of 'donateur '13'.

Het Bulletin wordt automatisch toegezonden. Donateurs kunnen desgewenst aangeven geen prijs te stellen op het verenigingsblad.

Ga voor gierzwaluwbescherming !
Geef je op als lid of donateur per e-mail, briefkaart of telefoon:

Gierzwaluwbescherming - Nederland
secretaris@gierzwaluwbescherming.nl

GBN VERTEGENWOORDIGERS

Deze GBN-leden zijn aanspreekpunt voor regio informatie:

Plaats; Vertegenwoordiger; Tel.nr.; Email; Disciplines

Amersfoort; Mw. M. van der Lelie; 0334613630; gbn@hccnet.nl; ABDEG
Amsterdam; Mw. TH. Dammen; 0204004503; thhdammen@planet.nl; ABDE
Amsterdam; G. Schuitemaker; 0206164759; g.gierzw.schuitemaker@hetnet.nl; ABCDEFG
Amstelveen; Mw. MH. Andriessen*; 0206455207; advies@gierzwaluwbescherming.nl; BCEFG
Beek Ubbergen; JM. Kühnen; 0246635719; kuhnenjm@hotmail.com; ABDFG
Blaricum; DA. Jonkers; 0355260456; dickjonkers@tiscali.nl; ABG
Borne; GHPM. Smoors; 0742665048; g.smoors@kpnplanet.nl; ABCDEFG
Brunssum; JGM. van Laar; 0455273211; -; B
Bunschoten; W. Smeets; 0332983147; Smeets.foto@casema.nl; BDEG
De Bilt; FG. Wortelboer*; 0302202848; rick.wortelboer@xs4all.nl; BCDEFG
Echt; J. Vrehen; 0475482817; j.vrehen@hetnet.nl; ABCDG
Epe (Gld.); H. van Diepen; 0578615141; dile@introweb.net; ABCDEF
Haarlem; D. Tanger; 065 1511915; dtanger@xs4all.nl;

Harderwijk; JJ. Schröder; 0341416324; schroder.zoomers@caiway.nl; BG
Helmond; J. van der Rijt; 0492534446; jpmvdrijt@hetnet.nl; ABG
Krimpen a/d IJssel; NP. van Dam; 0180513975; npvandam@kpnplanet.nl; ABCDEG
Meppel; H. Snel; 0522261879; snelels@hetnet.nl; ABCDEFG
Standdaarbuiten; ASFM. Koenraadt; 0165315136; koenr094@planet.nl; CEFG
Westzaan; W. Kingma; 0756176876; wietske.kingma@tele2.nl; ABD
Wijhe; R. Boerkamp; 0610947600; ronald@boerkampwijhe.nl; ABCDEFG
Woudsend; JMW. Langenbach; 0514592536; windsh@planet.nl; BG
Zaanstad; EC. van der Pol; 0756121464; janosels@gmail.com;

Essen (België); WA. De Bock; 0032 36674919; wimmekedebock@telenet.be; ABEG
Heverlee (Leuven, België); LP. Arnhem; 0032 486639444; Louis.Philippe.Arnhem@telenet.be; ABEG

Disciplines:
- **A** plaatselijke werkgroep
- **B** hulp bij (dreigende) verstoring
- **C** uitgiftepunt nestkasten
- **D** expertise bij bouwbesprekingen
- **E** verzorgen van lezingen
- **F** advies en hulp bij nestcamera's / webcams
- **G** advies over nestkasten en/of hulp bij het plaatsen

Meld de redactie eventuele foute of onvolledige gegevens in deze lijst; laat ook weten als u òp of vàn deze vertegenwoordigerslijst wilt.

Kunst en vliegwerk

